

Плетенець В.М.

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

МОЖЛИВОСТІ СЛІДЧО-ОПЕРАТИВНИХ ГРУП У ПОДОЛАННІ ПРОТИДІЇ РОЗСЛІДУВАННЮ

Сучасний стан злочинності та її кількісні показники у сотнях проваджень у переважній більшості слідчих Національної поліції України потребують сучасного підходу до вирішення проблем організації розслідування.

Необхідність взаємодії слідчого з іншими підрозділами обумовлюється тим, що у процесі застосування тільки негласних дій неможливо вирішити задачі, що стоять перед кримінальним судопровадженням. У процесі документування оперативні працівники збирають та зберігають інформацію з метою використання її для попередження та розкриття злочинів, а також розшуку злочинців, що переховуються. Ефективність використання інформації, отриманої оперативним шляхом, значною мірою залежить від організації взаємодії слідчого й оперативного працівника [1, с. 64].

Так, А.К. Звірбуль під взаємодією розуміє засновану на законі узгоджену діяльність слідчих та оперативних працівників, спрямовану на розкриття конкретного злочину та здійснювану шляхом найбільш доцільного поєднання методів та засобів, що застосовуються при проведенні слідчих дій, з одного боку, та оперативно-розшукових засобів – з іншого. Така взаємодія, продовжує автор, здійснюється на підставі кримінально-процесуального закону і тільки за справами, що знаходяться у провадженні слідчого [2, с. 70].

Окрім визначення, дана криміналістична категорія науковцями наділяється певним значенням. З приводу цього Г.А. Хань наголошує, що ефективне розкриття, розслідування і профілактика злочинів значною мірою залежить від успішної взаємодії слідчого з органами дізнання, спеціалістами, громадськістю [3, с. 132].

Заслужують на увагу й думки вчених щодо того, у чому ж проявляється взаємодія. Взаємодія, на думку вчених, полягає у: необхідності більш тісних контактів між слідчими та оперативними працівниками [4, с. 53], спільному обговоренні здійснюваних заходів та глибокому аналізу отриманих результатів [5, с. 8]; безпосередньому спілкуванні [6, с. 10].

Проаналізувавши наведені думки вчених, можемо дійти висновку про певну схожість висловлених ними позицій щодо здійснення організації, у першу чергу шляхом безпосереднього спілкування та налагодження ділових контактів. Це можливо насамперед у рамках діяльності слідчо-оперативних

груп. Їх створення, на думку Ю.В. Кореневського та М.Є. Токаревої, є найбільш результативною формою взаємодії, що забезпечує постійний обмін інформацією між учасниками у процесі спільної розробки версій та їх перевірки не тільки слідчим, але й оперативним шляхом, спільний аналіз зібраних у справі доказів, які дозволяють виявити прогалини (пробіли) у дослідженні обставин, що підлягають доказуванню, намітити шляхи їх усунення та ін. [7, с. 29].

Окрім того, групи можуть створюватись і для розслідування окремих видів кримінальних правопорушень.

Слід з'ясувати, наскільки практичними працівниками за кримінальними правопорушеннями використовуються можливості вказаної форми взаємодії, а саме діяльності слідчо-оперативних груп.

Значна кількість працівників визначає відсутність такої важливої форми взаємодії, як формування слідчо-оперативної групи. У свою чергу, це призводить до труднощів, з котрими самотужки доводиться боротися слідчому. За відсутності методичних рекомендацій щодо організації розслідування за наявності протидії з боку зацікавлених осіб та практичного досвіду слідчий опиняється у складній (несприятливій) ситуації вже на початковому етапі. У разі ж формування слідчо-оперативної групи, куди окрім слідчого включаються ще й інші співробітники, дана проблема стоятиме не так гостро. По-перше, шляхом обговорення ситуації, що склалась, можна сформулювати припущення про напрямки подальших дій кожного працівника окремо. Цим одразу забезпечується опрацювання більшого масиву питань за той самий проміжок часу, що сприятиме отриманню відповідної кількості інформації, у першу чергу виявлення слідів. Це особливо актуально в період інформаційної невизначеності, коли на початку розслідування важлива кожна хвилинка.

По-друге, розглядувана група співробітників шляхом обговорення (аналізу) існуючого положення у провадженні може намітити шляхи вирішення проблем чи розв'язання задачі, спрямованої на встановлення істини. Не виключена наявність у працівників досвіду подолання протидії. У будь-якому разі висувається більша кількість ідей (припущень) про певні факти, явища, обставини, що цікавлять слідство. Тобто в такому випадку колективна діяльність за змістом та значенням переважає одноособову діяльність слідчого.

По-третє, можна з упевненістю сказати, що рівень свідомості та відношення кожного працівника до кримінального правопорушення, у випадку включення його до складу слідчо-оперативної групи, підвищується порівняно, наприклад, з виконанням працівниками доручень слідчого за відповідним провадженням.

Усі ці, та, не виключено, й інші фактори визначають значення у створенні, для подолання можливої протидії розслідуванню кримінальних правопорушень, слідчо-оперативних груп. Перевагою такої організаційної форми є чітко налагоджена взаємодія між учасниками груп, у складі якої в основному

є досвідчені слідчі, співробітники кримінальної поліції й інші фахівці. Навіть за наявності сформованої слідчо-оперативної групи не виключені труднощі у подоланні протидії при розслідуванні кримінальних правопорушень. Однак, ми впевнені, що їх рівень значно нижчий, ніж у провадженнях, за якими ці групи не створюються.

1. Лукьянчиков Е.Д. Тактические приемы реализации информации, полученной в результате осуществления оперативно-розыскных мероприятий / Лукьянчиков Е.Д. // Актуальные вопросы получения, оценки и использования информации в оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел: межвуз. сб. науч. трудов. – К. : НИиРИО КВШ МВД СССР им. Ф.Э. Дзержинского, 1986. – 196 с.

2. Звирбуль А.К. Взаимодействие следователя, оперативно-розыскных органов в процессе раскрытия преступлений. Методология криминалистики : учеб. пособие по курсу «Основы криминалистики» / Звирбуль А.К. – М., 1982. – 88 с.

3. Хань Г.А. Проблеми планування та організації розслідування злочинів в ОВС / Хань Г.А. // Використання сучасних досягнень криміналістики у боротьбі зі злочинністю: матер. III міжвуз. наук.-практ. конференції студентів, курсантів і слухачів (Донецьк, 28 березня 2003 р.). – Донецьк, 2003. – 314 с.

4. Седов И.П. Некоторые правовые и организационные вопросы взаимодействия следователей и органов дознания как элемент следственной тактики / Седов И.П. // Проблемы советского государства и права. – 1975. – № 9–10. – 196 с.

5. Федоров Ю.Д. Использование результатов осмотра места происшествия для принятия оперативно-розыскных мер / Федоров Ю.Д. – Ташкент, 1972. – 26 с.

6. Степичев С.С. Расследование разбоев: метод. пособие / Степичев С.С. – М., 1955. – 144 с.

7. Корневский Ю.В. Использование результатов оперативно-розыскной деятельности в доказывании по уголовным делам : метод. пособие / Корневский Ю.В., Токарева М.Е. – М.: ООО Изд-во «Юрлитинформ», 2000. – 152 с.

Ромасев О.В.

здобувач

Відкритого міжнародного університету
розвитку людини «Україна»

ПРОБЛЕМИ ОСКАРЖЕННЯ ФАКТУ НЕПОВІДОМЛЕННЯ ОСІБ, ЩОДО ЯКИХ ПРОВОДИЛИСЬ НЕГЛАСНІ СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ДІЇ, ПРО ЇХ ПРОВЕДЕННЯ В ПОРЯДКУ СТ. 253 КПК УКРАЇНИ

Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 року запровадив у нашій правовій системі значну кількість інновацій, серед яких вагоме місце посідає новий різновид слідчих (розшукових) дій – негласні слідчі (розшукові) дії. Вказаний інститут негласних слідчих (розшукових) дій суттєвим чином змінив як власне уявлення про них на досудовому розслідуванні, так і процесуальний порядок їх здійснення у кримінальному провадженні. Тому актуальним на сьогодні є визначення особливостей процесуального механізму проведення негласних слідчих (розшукових) дій і особливостей їх право-